

Asia Tilattu valokuva, negatiivi

Hakija A

Annettu 9.5.1990

Tiivistelmä *Oikeus tilauksesta valmistettuihin hääkuviin kuului valokuvain 15 §:n mukaisesti tilaajalle. Oikeus valokuvaan ei vaikuttanut negatiivien omistusoikeuteen.*

SELOSTUS ASIASTA

A on 27.2.1990 päivätyllä kirjeellään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa oikeudesta tilauksesta valmistettuun valokuvaan ja valokuvan negatiiveihin.

Lausuntopyynnön mukaan Valokuvausliike B on hakijan tilauksesta ottanut 5.12.1989 valokuvia hakijasta. Hakija katsoo, että hänelle on siirtynyt oikeus tilauksesta valmistettuun valokuvaan ja vaatii, että Valokuvausliike B velvoitetaan luovuttamaan valokuvien negatiivit hakijalle.

Liikkeenharjoittaja B:n vastine

Ennen asian ratkaisemista tekijänoikeusneuvosto on varannut liikkeenharjoittaja B:lle tilaisuuden vastineen antamiseen asiassa.

Vastineessaan liikkeenharjoittaja B katsoo, ettei valokuvan tilaajalla ole oikeutta saada negatiivia, josta valokuva on valmistettu.

B katsoo, että oikeudesta valokuvaan annetun lain 1 §:n 1 momentin mukainen oikeus valokuvaan tarkoittaa oikeutta valmistaa kuvasta kappaleita valokuvaamalla, painamalla, piirtämällä tai muulla tavalla sekä oikeutta näyttää kuvaa julkisesti. B kiistää estäneensä hakijaa toteuttamasta lain 15 §:n 1 momentin mukaista tilaajan oikeutta valmistaa kuvasta kappaleita. B katsoo, että negatiivi ei ole kuvan kappale vaan yksi kuvan valmistuksessa tarvittava väline, minkä vuoksi hän ei ole velvollinen luovuttamaan negatiiveja hakijalle.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on tutkinut lausuntopyynnön ja esittää lausuntoaan seuraavan.

Oikeudesta valokuvaan säädetään oikeudesta valokuvaan annetussa laissa (405/61), jäljempänä valokuvalaki. Valokuvasuojan kohteena on valokuva. Valokuvalla tarkoitetaan kuvaa, joka on syntynyt valon vaikutuksesta sille herkkään materiaaliin. Alkuperäinen kuva ja suojan kohde on siten esimerkiksi negatiivi. Alkuperäisestä kuvasta valmistetut valokuvan kappaleet nauttivat samanlaista suojaa kuin alkuperäinen kuva.

Valokuvalain 1 §:ssä säädetään, että sillä, joka on valmistanut valokuvan, on tietyin rajoituksin yksinomainen oikeus valokuvaamalla, painamalla, piirtämällä tai muuta tekotapaa käyttäen valmistaa kappaleita kuvasta sekä näyttää sitä julkisesti. Valmistajaa kutsutaan laissa valokuvaajaksi.

Valokuvalain 3 §:n mukaan valokuvaajana pidetään, jollei näytetä toisin olevan, sitä, jonka nimi, toiminimi tai yleisesti tunnettu nimimerkki yleiseen tapaan pannaan kuvan kappaleeseen tai ilmaistaan kuvaa julkisesti näytettäessä.

Valokuvalain 15 §:ssä on poikkeus pääsäännöstä, jonka mukaan oikeus valokuvaan syntyy lain 1 §:n mukaan valokuvaajalle. Lain 15 §:n mukaan oikeus tilauksesta valmistettuun valokuvaan kuuluu tilaajalle, jollei toisin ole nimenomaisesti sovittu. Tekijänoikeuskomitean III osamietinnössä (komiteanmietintö 1987:7, s. 109) todetaan, että säännöksessä tarkoitetaan "tilaussopimusta, jolla valokuvaaja on saanut tilaajalta toimeksiannon kuvata jotakin."

Tekijänoikeusneuvostolle toimitetuista asiakirjoista ilmenee, että hakijan hääkuvat on otettu B:n valokuvausliikkeessä. Valokuvat on valmistettu tilauksesta. Olettamussäännön mukaan oikeus tilauksesta valmistettuun valokuvaan kuuluu tilaajalle, jollei toisin ole nimenomaisesti sovittu. Kumpikaan osapuoli ei ole esittänyt, että tällainen sopimus olisi tehty, joten oikeus valokuviin kuuluu hakijalle.

Oikeus valokuvaan käsittää vallan määrätä valokuvasta kahdessa suhteessa, nimittäin kappaleiden valmistamisesta kuvasta sekä kuvan näyttämisestä julkisesti. Tämä oikeus tilauksesta valmistettuun valokuvaan kuuluu tilaajalle. Valokuvaaja saa kuitenkin yleiseen tapaan panna kuvan näytteille mainostarkoituksessa, mikäli tilaaja ei sitä kiellä.

Oikeudesta valokuvaan on pidettävä erillään omistusoikeus kuvausmateriaaliin kuten negatiiveihin. Oikeus valokuvaan ei käsitä oikeutta saada haltuun toisen omistamia negatiiveja. Korkeimman oikeuden päätöksen mukaan lehtivalokuvaajan työnantajalla, joka oli kustantanut fil-

mimateriaalin, oli oikeus myös valokuvaajan työsuhteen päätyttyä pitää hallussaan tämän työssä ottamien valokuvien negatiivit (KKO 1987:8). Ruotsin korkein oikeus on 13.1.1982 antamassaan päätöksessä katsonut, että oikeuteen tilauksesta valmistettuihin hääkuviin ei sisällynyt negatiivien omistusoikeutta vaan ainoastaan yksinoikeus määrätä kappaleiden valmistamisesta kuvasta. Mahdollisesta negatiivien omistusoikeuden siirrosta olisi siten sovittava erikseen. Ruotsin valokuvauslain säännökset vastaavat sisällöltään Suomen valokuvauslain vastaavia säännöksiä.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa edellä olevaan viitaten, että hakijalla ei ole oikeutta saada negatiiveja omistukseensa tai haltuunsa sillä perusteella, että oikeus valokuvaan on siirtynyt hakijalle.

Yhteenveto

Oikeus tilauksesta valmistettuihin hääkuviin kuuluu valokuvauslain 15 §:n mukaisesti hakijalle. Oikeus tilauksesta valmistettuihin valokuviiin käsittää tietyin rajoituksin yksinoikeuden määrätä kappaleiden valmistamisesta kuvasta sekä kuvan näyttämisestä julkisesti. Oikeus valokuvaan ei vaikuta negatiivien omistusoikeuteen, vaan negatiivien omistusoikeuden saamisesta tai negatiivien haltuun saamisesta on sovittava erikseen.